

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเรากำลังก้าวไปสู่สหัสวรรษใหม่และยุคสมัยแห่งสังคมข่าวสาร (Information Society) โดยมีกระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นแรงผลักดัน เทคโนโลยีด้านการสื่อสารนี้มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงสังคม จากการที่มนุษย์ในส่วนต่างๆของโลกถูกเชื่อมโยงเข้าหากันด้วยระบบเครือข่ายของการสื่อสารสมัยใหม่ ทำให้ได้รับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสะดวกและรวดเร็ว ไม่ว่าผู้คนเหล่านั้นจะอยู่ในส่วนใดของโลกก็ตาม ซึ่งทำให้ข่าวสารข้อมูลกลายเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต โดยบางครั้งพฤติกรรมของคนเราได้ถูกกำหนดโดยข้อมูลข่าวสารทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การเข้าสู่ยุคสังคมข่าวสาร บุคคลจะถูกเชื่อมโยงด้วยระบบการสื่อสารสมัยใหม่ ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะอยู่ในที่ใด สื่อมวลชนแขนงต่างๆ จะเข้ามามีอิทธิพลอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่แพร่หลายและมีอิทธิพลสูง มีข้อได้เปรียบสื่ออื่นๆ เนื่องจากมีทั้งภาพและเสียง สามารถสร้างความประทับใจ ดึงดูดใจ และความน่าเชื่อถือแก่ผู้ชม จากการฟังเสียงและการมองเห็นภาพที่มีสีสันและเคลื่อนไหวได้เหมือนจริงในเวลาอันรวดเร็วพร้อมกันทั่วประเทศ รวมทั้งเป็นสื่อที่มีพลังในการสร้างและปลูกฝังความรู้ ความคิดเห็น ทักษะคติ ค่านิยม จนถึงในระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด จนเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นสถาบันการสื่อสารที่มีอิทธิพลมากที่สุดในสังคมไทยทีเดียว ดังคำกล่าวที่ว่า “ โทรทัศน์คือ สถาบันทางวัฒนธรรมที่ทรงอิทธิพลมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ จนแม้กระทั่งสถาบันศาสนาและการศึกษา ก็จำต้องขยาย แนวโน้มเช่นนี้จะชัดเจนยิ่งขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ด้วยข้อเท็จจริงง่ายๆ ว่า โครงสร้างของโทรทัศน์มีลักษณะของอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน และการเติบโตของอุตสาหกรรมโทรทัศน์มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจรองรับอย่างหนักแน่น”

(บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา , 2532 : 97)

โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา (ปรมะ สตะเวทิน, 2541) เนื่องจากโทรทัศน์มีบทบาทในการนำเสนอข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิง แก่ประชาชนในประเทศ สอดคล้องกับที่ ชแรมมส์ (Schramm ,1964) กล่าวไว้ว่าสื่อมวลชนมีศักยภาพใน

การช่วยส่งเสริมการพัฒนาสังคม เพราะมีบทบาทในการแจ้งข่าว การปลุกกระดมสำนึก และให้การศึกษา เป็นต้น เห็นได้ว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีบทบาทต่อการรับผิดชอบภายในสังคม ในการเป็นสื่อกลางเพื่อบอกเล่าถึงเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งในการรวบรวมข่าวสาร การเผยแพร่ความเคลื่อนไหวต่างๆ ให้สังคมได้รับทราบ อีกทั้งเป็นเวทีในการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เปรียบเสมือนเป็นกระจกสะท้อนมติของมหาชน ที่เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและอื่นๆ เพื่อให้ได้รับการแก้ไขหรือปฏิบัติตามจากมหาชน ทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่ด้วยสันติ

แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งว่า บทบาทของโทรทัศน์เท่าที่เป็นอยู่คือ “ ไม่สามารถแปรสภาพเป็นพลังตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างต่อเนื่องจับใจ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลที่ว่า เท่าที่เป็นมาและเป็นอยู่นโยบายของรัฐว่าด้วยระบบกรรมสิทธิ์ในเครือข่ายโทรทัศน์ ยังมีลักษณะที่ขัดแย้งกับปรัชญาของสังคมเปิดอย่างสำคัญ เป็นผลทำให้ระบบการจัดการและเนื้อหาของโทรทัศน์แคระแกร็น ” (บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2532 : 97)

สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยเป็นของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนซึ่งเข้าช่วงดำเนินงาน อย่างไรก็ตามสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กกช.) และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานที่สังกัดอีกด้วย ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

1.1 องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) เป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยสถานีโทรทัศน์ทีวีสี่ช่อง 9 เป็นของ อ.ส.ม.ท. โดยตรง และ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี่ ช่อง 3 โดยบริษัท บางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (Bangkok Entertainment Company : BEC) เป็นผู้ดำเนินการในนาม อ.ส.ม.ท.

1.2 กองทัพบก เป็นหน่วยราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม ประกอบด้วยสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เป็นของกองทัพบกโดยตรง และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 โดยบริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด (Bangkok TV and Broadcasting Co., Ltd. : BBTv) เป็นผู้ดำเนินการในนามของกองทัพบก

1.3 กรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ในเขตประชาสัมพันธ์ในส่วนภูมิภาค

ดังนั้นสถานี่ที่เป็นของรัฐโดยตรง คือ ช่อง 5, ช่อง 9 และ ช่อง 11 ซึ่งมีการควบคุมทั้งด้านเนื้อหาและการจัดสรรคลื่น และสามารถขายเวลาให้เอกชนเข้าไปดำเนินรายการได้ แต่รัฐจะต้องมีส่วนในการควบคุมรายการต่างๆ รวมทั้งเนื้อหาของรายการ และสถานี่ที่ภาคเอกชนดำเนินการในลักษณะการเช่าช่วง ได้แก่ ช่อง 7 และ ช่อง 3

จะเห็นได้ว่า สถานี่โทรทัศน์ถูกควบคุมจากหน่วยงานของภาครัฐทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และภาคเอกชนดำเนินการในลักษณะการเช่าช่วง ซึ่งมีผลกระทบต่อรูปแบบในการนำเสนอรายการ จากภายใต้โครงสร้างระบบกรรมสิทธิ์ที่รัฐเป็นเจ้าของคลื่น จึงมีอำนาจในการควบคุมสูงทั้งในแง่ของกฎหมาย และการถอดสัมปทานทำให้เจ้าของสถานี่ไม่กล้าเสี่ยงในการนำเสนอรายการที่มีเนื้อหากระทบต่อกฎระเบียบที่ควบคุมอยู่ โดยเฉพาะประเด็นทางการเมือง ซึ่งเป็นประเด็นที่อ่อนไหวง่ายในสังคมไทย

นอกจากนี้กลุ่มต่างๆ อันได้แก่ สถาบัน, องค์กรเอกชน, กลุ่มธุรกิจ, กลุ่มทุน, กลุ่มสถาบันการเมือง ต่างเข้ามามีบทบาทในการควบคุมนำเสนอในประเด็นที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์และผลประโยชน์ของตน ในลักษณะของระบบธุรกิจแบบอุปถัมภ์ ทำให้เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารมีข้อจำกัด และยากที่จะเกิดสิทธิเสรีภาพของมนุษยชนขั้นพื้นฐาน คือการรับรู้ข่าวสาร เพราะหน้าที่หลักประการหนึ่ง ของสื่อมวลชน คือ การสอดส่องรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้คนในสังคมได้รับรู้ (อรุณฯ เลิศจรรยาภักดิ์, 2531) สื่อโทรทัศน์ในช่วงต้นๆ จึงมีโครงสร้างของการผูกขาดสูงมาก ทำให้ประชาชนถูกปิดกั้นและถูกบิดเบือนข่าวสาร

ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์จลาจลในเดือนพฤษภาคม ปี พ.ศ. 2535 นายอานันท์ ปันยารชุน ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อด้วยหลักพื้นฐานที่ว่า " ประชาชนผู้ซึ่งอยู่ในสังคมระบอบประชาธิปไตย จะต้องมื่อสิทธิ และเสรีภาพ ในการรับรู้ รับฟังเหตุการณ์ข่าวสาร และความเป็นไปต่างๆ ของสังคมอย่างเต็มที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยปราศจาก การบิดเบือน " ผลักดันให้เกิดโครงการสถานี่โทรทัศน์เสรี เพื่อเป็นสื่อคุณภาพที่มีความเป็นกลาง และให้ข้อมูลถูกต้องตามความเป็นจริง เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งเสรีภาพในการรับรู้และการแสดงออกของประชาชน อันเป็นการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศ โดยรัฐบาลได้เปิดโอกาสให้บริษัทเอกชนที่สนใจเข้าร่วมการประมูลรับสัมปทานเป็นผู้ดำเนินการ

วันที่ 4 เมษายน 2538 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้อนุมัติสัมปทาน ก่อ
กำเนิด บริษัท สยาม อินโฟเทคนเมนท์ จำกัด เพื่อดำเนินการ ก่อสร้างและบริหาร สถานีโทรทัศน์
แห่งใหม่ มีชื่อว่า สถานีโทรทัศน์ ทีวีเสรี หรือ ITV (Independent Television) เริ่มออกอากาศใน
วันที่ 1 กรกฎาคม 2539

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงเป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนในการชมรายการโทรทัศน์อย่าง
แท้จริง ภายใต้แนวคิดที่ว่า “อยากดูต้องได้ดู อยากรู้ต้องได้รู้” โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน
คือ เสรีภาพระหว่างผู้ผลิตและผู้ชมโทรทัศน์มีความเท่าเทียมกัน และกำหนดภารกิจหลักคือ
“ยกระดับมาตรฐานใหม่ในความรวดเร็ว ถูกต้อง ตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนหรือปกปิด”
ประกอบด้วยเนื้อหาของรายการที่น่าเสนาะมีสัดส่วนของรายการข่าวและสาระประโยชน์ 70%
บันเทิง 30 % โดยมีได้อยู่ภายใต้กรอบที่ถูกกำหนดอย่างแต่ก่อนมา ไม่ยึดติดกับรูปแบบเก่า เพื่อ
แสดงความเป็นผู้นำ ในด้านความคิด เทคนิค และวิธีการนำเสนอรูปแบบใหม่ๆ ในวงการโทรทัศน์
และสิ่งที่สำคัญ คือ เป็นสื่อกลางของการเปิดโลกทัศน์อย่างเสรีสำหรับประชาชน

การนำเสนอข่าวทางโทรทัศน์ สามารถเสนอข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และสามารถ
เสนอข่าวสารให้ผู้ชมได้รับทราบทันทีที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ข่าวเป็นสินค้าหลักของสื่อมวลชน
ข่าวช่วยในการสร้างชาติโดยทำให้ประชาชนที่มีความแตกต่างกันในภาษา วัฒนธรรม และอื่นๆ
มาสนใจปัญหา และผลประโยชน์ของชาติร่วมกัน (เสถียร เขยประทับ , 2526) เนื่องจากข่าว
โทรทัศน์ มีบทบาทในสังคมสูง ข่าวที่เสนอต้องมีความน่าสนใจ รวดเร็ว เนื้อข่าวถูกต้อง เชื่อถือ
ได้ หลากหลาย ไม่ว่าจะผู้ดูผู้ชมจะเป็นใคร อยู่ที่ไหน เมื่อใดที่ได้ดูข่าวย่อมต้องมองเห็นข้อเท็จจริง
ที่มีอยู่ในข่าวนั้น และข้อเท็จจริงนี้ย่อมส่งผลถึงความน่าเชื่อถือของผู้ดูผู้ชม หากรายการข่าวโทร
ทัศน์ขาดความน่าเชื่อถือจากผู้ดูผู้ชมแล้ว รายการข่าวก็ไม่แตกต่างจากรายการบันเทิง หรืองาน
โฆษณาชวนเชื่อ (ดวงทิพย์ วรพันธุ์ , 2532)

หน้าที่การเสนอข่าวสารนับเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของโทรทัศน์ซึ่งจะช่วยให้ประชา
ชนสามารถประมวลข้อมูลเหตุการณ์ต่างๆ มาช่วยตัดสินใจในเรื่องสำคัญๆ ทางด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้ด้วยตนเอง การตัดสินใจจะถูก
ต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสื่อโทรทัศน์ส่งผ่านมายังประชาชน หากข้อมูลข่าวสารอุดม
ไปด้วยความถูกต้องไม่บิดเบือน มีข้อมูลหลายด้าน ประชาชนจึงจะสามารถวิเคราะห์ และตัดสินใจ
ได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง แต่หากข้อมูลข่าวสารที่ส่งผ่านทางโทรทัศน์ไม่ตรงกับสิ่งที่ประชาชน

เคยเห็น เคยรู้ และบางครั้งรับรู้มาด้วยสายตาตนเอง โทรทัศน์นำเสนอข่าวสารเพียงด้านเดียว ไม่เสนอข้อมูลที่ทำให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างแจ่มชัด ความคลาดแคลงใจนี้เองทำให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจในความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนอย่าง โทรทัศน์ ในขณะที่เดียวกันประชาชนก็ปรารถนาที่จะมีสิทธิในการรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง มีสิทธิในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากโทรทัศน์

หากจะกล่าวถึงรายการข่าว หนึ่งในสถานีโทรทัศน์ที่ผู้ชมให้ความสนใจคงจะหนีไม่พ้น สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่แตกต่าง รวดเร็ว และเชื่อถือได้ จากความมุ่งมั่นในการเป็นผู้นำในการเสนอข่าว ทั้งข่าวในประเทศและต่างประเทศ ข่าวใดที่มีความสำคัญจะได้รับการรายงานและวิเคราะห์ด้วยผู้สื่อข่าวในสายข่าวนั้นๆ เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นภาพของเหตุการณ์นั้นอย่างชัดเจน โดยรายการข่าวไอทีวีจะให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความรู้สึกของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2539 ที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้ออกอากาศอย่างเป็นทางการ จนถึงปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงรายการประเภทข่าว โดยเพิ่มช่วงเวลาการนำเสนอรายการประเภทข่าวให้มากกว่าสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการข่าวสารของประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น และความเป็นผู้นำทางด้านข่าวสารข้อมูลของสถานี จากผลการวิจัยของบริษัท ดีมาร์ ในปีพ.ศ.2542 มีผู้รับชมรายการข่าวจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมากที่สุด

สำหรับประเด็นข่าวที่มีความซับซ้อน หรือมีเงื่อนงำที่น่าติดตาม ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จะขยายประเด็นให้ประชาชนได้รับชมอย่างชัดเจน ในรายการ " ถอดรหัส " ซึ่งเป็นรายการที่มีรูปแบบการนำเสนอในลักษณะการวิเคราะห์เจาะลึกประเด็นของเนื้อข่าว และนำเสนอเรื่องราวต่างๆ อย่างตรงไปตรงมา อย่างเป็นกลาง จนกว่าประเด็นดังกล่าวจะได้รับข้อสรุปในระดับหนึ่ง รายการ " ถอดรหัส " ออกอากาศทุกวันจันทร์ เวลา 21.00 - 22.00 น. และ ออกอากาศให้ผู้ชมได้รับชมอีกครั้งใน ทุกวัน อังคาร เวลา 11.00 - 12.00 น. ต่อมามีการปรับเปลี่ยนกลุ่มผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี ทำให้ช่วงต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 รายการ " ถอดรหัส " ได้ลดเวลาการออกอากาศเป็นทุกวันจันทร์ เวลา 21.00 - 21.30 น. และ ออกอากาศอีกครั้ง ทุกวันอังคาร เวลา 11.30 - 12.00 น. ดำเนินรายการโดย คุณ ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ รายการ " ถอดรหัส " นี้ เริ่มออกอากาศครั้งแรกวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ในประเด็นเรื่อง สารปรอทบริเวณอ่าวไทย

ประเด็นต่างๆ ที่นำเสนอในรายงานนั้น โดยส่วนมากเป็นประเด็นจากข่าวที่เป็นกระแสของสังคม อยู่ในความสนใจของประชาชนในขณะนั้น และยังไม่สามารถหาข้อสรุปได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเด็นทางด้านสังคมที่นำเสนอผ่านทางรายการค่อนข้างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของประชาชนให้รับรู้ถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง และติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด แสดงความเป็นกลางของสื่ออย่างแท้จริง โดยไม่เกรงกลัวต่ออิทธิพลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำให้ผู้ชมรายการมีมุมมองในประเด็นปัญหาต่างๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น กรณีของการเปิดโปงการทุจริตของตำรวจทางหลวง กรณีการซื้อขายยาบ้า หรือกรณีช่องโหว่ของภาษีสรรพากร โดยมีภาพข่าวให้เห็นเป็นหลักฐาน ซึ่งเป็นการแสวงหาข่าวสารแบบเจาะลึก และเป็นการแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากทางราชการนำมาอ้างอิงเพื่อนำเสนอข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

จากการนำเสนอเนื้อหาของรายการในลักษณะเช่นนี้ สอดคล้องกับมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ที่บัญญัติไว้โดยเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครอง เสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร อันจะเป็นหลักประกันของประชาชนด้านสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยปราศจากอคติ ความเกรงกลัวอิทธิพล หรืออยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยงานใด ดังที่มาตรา 41 ได้บัญญัติไว้ดังนี้ (ธีระพล อรุณะกสิกร, 2542)

“ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ”

เนื้อหาของรายการถอดรหัสนั้น จะเกี่ยวกับข่าวสารปัจจุบัน ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน ไม่เพียงเน้นสภาพปัญหาทางด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่จะรวมถึงปัญหาสังคมในแง่ต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการให้ข่าวสารความรู้ ประสบการณ์ การรู้เท่าทันบุคคลหรือสภาพสังคมในปัจจุบัน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ชมรายการได้มุมมองที่กว้างไกล และมีอิสระทางความคิดมากยิ่งขึ้น ดังเช่นเรื่อง การโจรกรรมรถยนต์ (ออกอากาศ 24 ธันวาคม 2539) เรื่องจุนมือถือ (ออกอากาศ 7 เมษายน 2541) หรือเรื่องกลโกงบัตรเครดิต (ออกอากาศ 21 สิงหาคม 2543) นอกจากนั้นแล้ว ทางรายการยังหยิบยกประเด็นปัญหาหรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งอาจไม่ใช่ประเด็นที่เป็นกระแส

ของสังคมในขณะนั้น มาเจาะลึก ตีแผ่ เพื่อให้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประชาชนทั่วไป ได้เกิดความตระหนัก เข้าใจสภาพของปัญหา และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขสภาพปัญหาร่วมกัน ดังเช่น ปัญหาเรื่องโรคเอดส์ หรือเรื่องความรุนแรงในเด็ก ที่มีการนำเสนอผ่านทางรายการหลายครั้ง

จากการนำเสนอเนื้อหาของรายการ ทำให้ประชาชนที่รับชมรายการ ได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ไม่ว่าจะประเด็นเนื้อหานั้นจะเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของทางภาครัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลไว้ในมาตรา 58 ดังต่อไปนี้

“ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ ในครอบครองของหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ”

รายการ “ ถอดรหัส ” ถือว่าเป็นรายการที่มีจำนวนผู้ชมในอัตราที่มากพอสมควรของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี คือ มีอัตราค่าโฆษณา 120,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสูงกว่าอัตราค่าโฆษณาในช่วงข่าวประจำวันในแต่ละช่วงของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี อัตราค่าโฆษณานี้เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงได้ถึงจำนวนผู้ชมรายการ “ ถอดรหัส ” ว่ามีมากน้อยเพียงไร โดยปกติอัตราค่าโฆษณาสูงสุดคือ ช่วงข่าวเฉพาะกิจซึ่งจะมีเฉพาะสัปดาห์สุดท้ายของแต่ละเดือน หลังข่าวพระราชสำนักและกองสถานการณณ์ อยู่ที่ราคาประมาณ 150,000 บาทต่อเดือน นอกจากนี้รายการ “ ถอดรหัส ” มีการนำเสนอเทปอีกครั้งในวันอังคารถัดมาช่วง 11.30 – 12.00 น. ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนว่ารายการ “ ถอดรหัส ” มีผู้ชมรายการเป็นจำนวนมาก

จากแนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหา รูปแบบ และผลงานของรายการที่นำเสนอต่อประชาชน รวมไปถึงเอกลักษณ์ของรายการที่แตกต่างจากรายการอื่นที่นำเสนอในลักษณะเดียวกัน นั่นคือรายการมิได้นำเสนอภาพเหตุการณ์จริงเพียงผ่านจอโทรทัศน์เท่านั้น แต่จะมีการสัมภาษณ์ข้อมูลจริงจากหลายบุคคล หลายฝ่าย หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงความเป็นกลางของสื่ออย่างตรงไปตรงมา ด้วยแนวคิดที่ว่า เสรีภาพระหว่างคนผลิตและคนชมโทรทัศน์ ควรมีความเท่าเทียมกันคือ หลักความจริง การนำเสนอให้ประชาชนสามารถรับรู้ วิเคราะห์และเกิดความเข้าใจสภาพ

ปัญหาได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายการ ที่ต้องการให้ประชาชนในสังคมได้รับรู้สภาพปัญหาหรือเรื่องราวต่างๆอย่างเท่าทันสังคม และกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขปัญหาาร่วมกันจากประชาชนรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าว นับได้ว่าเป็นรายการหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สนับสนุนให้รายการได้รับรางวัลเกียรติบัตร จากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้เป็นสื่อโทรทัศน์สนับสนุนงานคุ้มครองผู้บริโภคประจำปี 2540 ในประเด็นเรื่อง การโจรกรรมรถยนต์ และรางวัลเมขลาสารคดีเชิงข่าวดีเด่น ประจำปี 2542 ในประเด็นเรื่อง พฤษภาทมิฬ และรางวัลล่าสุดคือรางวัลจากองค์กรนิรโทษกรรมสากล ประจำปี 2543 ในประเด็นเรื่อง สิทธิมนุษยชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การศึกษาวิจัยในประเด็นของ การเปิดรับชมรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีมากน้อยเพียงใด มีการเลือกรับชมเพราะเหตุใด นำไปใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด รวมทั้งศึกษาความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” ภายใต้หัวข้อการวิจัย “ การเปิดรับสาร การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ” โดยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุง และพัฒนาการผลิตรายการ ให้มีคุณภาพและเป็นประโยชน์สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับรายการ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” กับ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” กับการใช้ประโยชน์ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
4. เปรียบเทียบการเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน
5. เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน
6. เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์จากรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน

ปัญหานำการวิจัย

1. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีการเปิดรับรายการ ความพึงพอใจ และมีการใช้ประโยชน์จากรายการ “ ถอดรหัส ” อย่างไร
2. การเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับ การใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจอย่างไร
3. ความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” มีความสัมพันธ์กับ การใช้ประโยชน์ อย่างไร
4. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีการเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” ต่างกันหรือไม่
5. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” ต่างกันหรือไม่
6. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีการใช้ประโยชน์จากรายการ “ ถอดรหัส ” ต่างกันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. การเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับ การใช้ประโยชน์จากรายการ
2. การเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจต่อรายการ
3. ความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับ การใช้ประโยชน์จากรายการ
4. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีการเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” ต่างกัน
5. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีความพึงพอใจต่อรายการ “ ถอดรหัส ” ต่างกัน
6. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีการใช้ประโยชน์จากรายการ “ ถอดรหัส ” ต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะประชาชนที่เปิดรับชมรายการ “ ถอดรหัส ” และมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น เนื่องจากประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีการเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” มากกว่าประชาชนในจังหวัดอื่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การเปิดรับสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับรายการ “ ถอดรหัส ” ในแต่ละครั้ง
2. ผู้ชมรายการ หมายถึง ประชาชนที่รับชมรายการ “ ถอดรหัส ” ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ความพึงพอใจต่อรายการ หมายถึง ความรู้สึกที่ได้รับการตอบสนองของความต้องการของผู้ชมในการรับชมรายการ “ ถอดรหัส ” ในด้านต่างๆ ดังนี้
 - การนำเสนอประเด็นปัญหาที่สะท้อนสภาพสังคมปัจจุบัน
 - รูปแบบการดำเนินรายการที่นำเสนอมุมมองที่หลากหลายจากบุคคลหลายฝ่าย
 - การนำข้อมูลบางประเด็นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
 - การนำเสนอที่เจาะลึกสภาพปัญหาต่างๆ
 - การนำเสนอประเด็นที่ทันต่อเหตุการณ์หรือสภาพสังคมในปัจจุบัน
 - การนำเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง
 - ความเป็นกลางของรายการ
 - รายการช่วยคลายเหงา
 - สารหรือความรู้รอบตัวที่สอดแทรกในรายการ
 - เรื่องราวแปลกใหม่ที่นำเสนอในรายการ
 - นำหัวข้อหรือประเด็นที่รับชมไปสนทนากับผู้อื่น
 - ประเด็นที่เสริมความคิดเห็นของตนเอง
 - ประเด็นปัญหาที่จุดประกายให้เกิดการแก้ไขปัญหาในสังคม
 - การนำเสนอที่ไม่เกรงกลัวอิทธิพลมืด
 - ผู้ดำเนินรายการมีความสามารถเชี่ยวชาญในการดำเนินรายการ
 - รูปแบบของรายการ
 - ช่วงเวลาการออกอากาศ

4. การใช้ประโยชน์จากรายการ หมายถึง การนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับชมจากรายการ “ถอดรหัส” ไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ตามความต้องการของแต่ละบุคคล ในด้านต่างๆ ดังนี้

- เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ ในสังคม
- ทราบข้อเท็จจริงของเรื่องราวที่น่าเสนาะมากขึ้น
- ทราบถึงประเด็นสภาพปัญหาต่างๆ อย่างเจาะลึกและชัดเจน
- นำข้อมูลไปเป็นแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ
- ตอบสนองความสนใจต่อประเด็นปัญหาที่อยากรู้
- ทำให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น
- นำสาระในรายการไปเป็นหัวข้อสนทนากับผู้อื่นในสังคม
- รายการช่วยเป็นเพื่อคลายเหงา
- นำข้อมูลหรือแนวคิดที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมว่าเราคือส่วนหนึ่งที่ช่วยแก้ไขปัญหาสังคม
- เป็นการเรียนรู้และศึกษาด้วยตนเอง
- มีความรอบรู้เท่าทันบุคคลรอบข้างหรือสังคมมากขึ้น
- นำสาระหรือความรู้ที่ได้รับจากรายการไปเผยแพร่ให้บุคคลอื่น
- นำความรู้ที่ได้รับมาเป็นแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นอีก
- เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

5. ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

6. ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง บุคคลที่มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยในครั้งนี้ ใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนหรือกำหนดนโยบายการผลิต ใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอประเด็นปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชมรายการ
2. การวิจัยในครั้งนี้ ใช้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนหรือกำหนดนโยบายการผลิต ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงการผลิตรายการให้มีเนื้อหา การนำเสนอที่สอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ และความพึงพอใจของประชาชนผู้รับสาร